

Васильєва-Чекаленко Л. Д. Україна в міжнародних відносинах (1944–1996): Навчальний посібник. — К.: Освіта, 1998. — 176 с.

Пропоновану читачам книгу рекомендовано Міністерством освіти України як навчальний посібник не випадково. У підручнику простежується перебіг подій, пов'язаних із засадними віхами, що сталися в зовнішній політиці України впродовж понад п'ятидесяти років.

У книзі, що складається із передмови та 12, порушених за хронологією відліку тем, використано науково-порівняльний метод, показано поступ, так би мовити, еволюцію процесу міжнародних відносин нашої країни.

Відносини між державами являють собою певну усталену структуру або систему, своєрідне середовище, де формуються її дії. Саме через це Л. Д. Васильєва-Чекаленко починає виклад тем з основних теоретичних положень.

У державі в зовнішньополітичному курсі є два рівні (категорії) інтересів: головні та специфічні. Перші, пов'язані з її життєво значущими інтересами (захист існування, незалежності тощо) й забезпечуються всіма можливими засобами — від військових, економічних, дипломатичних до ідеологічних. Звичайно, специфічні інтереси кожної країни набагато вужчі.

Починаючи виклад другої теми, що охоплює період, коли УРСР вийшла на міжнародну арену, тобто повоєнний час, авторка особливо наголошує на відновленні діяльності після тривалої перерви зовнішньополітичного відомства, стосовно якого було внесено зміни у Конституцію УРСР. Сам по собі акт перетворення союзних наркоматів у союзно-республіканські був винятково важливим для України, яка згодом стала членом ООН. Далі висвітлюється позиція США та Великої Британії відносно України й процес, котрий завершився включенням її та Білорусії до числа членів — засновників ООН; дії делегації УРСР, найактивніша участь у заходах, які забезпечували мир і розвиток міжнародного співробітництва. Так, в установчій конференції ООН (квітень—червень 1945 р.) серед 50 країн-учасниць були й представники України.

Кожну з порушених тем супроводжують документальні додатки — витяги із законів, міжнародних актів, документів Генеральної асамблеї. Л. Д. Васильєва-Чекаленко зупиняється на непростих взаєминах із Польщею (операція «Вісла»

й те, що їй передувало) стосовно вирішення остаточного питання про кордон з нею, урегулювання проблем, відносно українсько-чехословацьких та румунських кордонів (тема 3).

Значними віхами в розбудові українських міжнародних відносин було ініціювання УРСР у 50–80-ті роки (тема 4) щодо внесення їх представниками 242 пропозицій, поправок, резолюцій у документи міжнародних організацій та на конференціях.

Коли 1986 року світ здригнувся від трагедії Чорнобиля, відбулася чергова 41-а сесія ООН, присвячена цій катастрофі. А 45-а її сесія (1990 р.) голосами 126 країн прийняла резолюцію про міжнародне співробітництво з метою подолання наслідків глобальної аварії.

Становлення зовнішньої політики незалежної України (тема 5) відбувалося на історичних засадах ідеї державності, гуманізму, української традиційної філософії та менталітету українського народу. У праці відбито характерні риси зовнішньої політики України, основні документи, що стосуються впровадження в життя її зовнішньополітичної концепції.

Послідовно простежуючи державотворчі акти України, зокрема Конституцію, Л. Д. Васильєва-Чекаленко подає й хроніку міжнародного визнання нашої країни, яку ще в 1993 р. визнано незалежною 132-ма країнами світу. 106 з них встановили з нею дипломатичні відносини.

Тема 6 — це формування Співдружності незалежних держав та участь у ній України. Перераховуючи основні етапи СНД, без прикрас подано приклади «за» і «проти», що свідчать про еволюцію даної структури.

Окремо в книзі розглянуто українсько-російські відносини; питання, пов'язані з міжнародними взаєминами України з державами Центральної та Східної Європи (тема 8), розбудовою відносин з розвинутими державами світу (тема 9) та Азіатського континенту (тема 10).

Досить насичений за інформацією розділ книги (тема 11), де йдеться про участь України сьогодні в міжнародних організаціях — ООН та Раді Європи. Детально охарактеризовано такі структури, як Європейський Союз, Організація безпеки і співробітництва в Європі та ін.

Проблема національної безпеки в зовнішній політиці України (тема 12) — заключний розділ книги, тут висвітлюються заходи нашої країни в напрямі найголовніших завдань, зумовлених її геополітичним положенням у центрі Європи — зберегти мир і стабільність у регіоні.

Відзначимо чітку орієнтацію автора на документ, намагання не тільки дати впорядковану прагматичну інформацію, а й пояснити необхідність

певних зовнішньополітичних актів, заходів держави, спрямованих на розвиток міжнародних відносин. На тих, хто цікавиться цим питанням, а також студентів, учнів шкіл і розрахована ця праця.

*Марія Дмитрієнко,
д. і. н., проф.,
засл. діяч науки і техніки України*

Чачко А. С. Библиотековедение в человеческом измерении / Междунар. Акад. информатизации при ООН. Отд-ние «Библиотековедение». — К., М., 2000. — 168 с.

Вийшла в світ російською мовою значуща, корисна, своєчасна, насичена фактами монографія української вченої і талановитого педагога, професора Київського національного університету культури і мистецтв, дійсного члена Міжнародної Академії інформатизації при ООН по відділенню бібліотекознавства, д. п. н. А. С. Чачко. Вона продовжує цикл фундаментальних праць «Бібліотечний фахівець: особливості праці і професіоналізації» (1984, 1986), «Буття книги» (1991), «Образ світу і комунікація» (1993), «Бібліотечна професіологія» (1996) та ін. На жаль, останні з перерахованих робіт недоступні російськомовному читачеві.

У новій книзі представлено цілісну авторську концепцію сучасного бібліотекознавства. Послугуючись матеріалами своїх досліджень, проведених у 1994–2000 рр., А. С. Чачко розглядає й аналізує актуальні гуманістичні проблеми крізь призму бібліотеки. Використано теоретичні, історичні, комунікативні та педагогічні підходи до нетрадиційного розкриття ролі й місця бібліотеки, бібліотекаря і бібліотечної науки в демократичному суспільстві.

Своєрідна структура монографії — логіка від часткового (глава: «Украинское библиотековедение накануне XXI столетия») — до загального (висновок «Гуманистический образ публичной библиотеки»). Це дає змогу через систему аргументів і фактичні матеріали, як, наприклад, українські наукові бібліотекознавчі школи, сучасна концепція кафедри бібліотекознавства КНУКМ, вийти на загальпрофесійні та філософсько-культурологічні узагальнення.

Очевидне науково-прикладне значення має розділ «Как библиотекари отвечают на вызов времени», в якому детально розглянуто питання взаємин влади, інтелігенції й бібліотекарів, соціальної місії останніх та їх ролі в інформаційному суспільстві. Автор простежує тенденцію до трансформації бібліотеки у відповідь на зміни, що відбуваються, зокрема орієнтацію на індивідуальний (особистісний) підхід до читача і формування толерантної моделі бібліотечного обслуговування, враховуючи психологічні, етичні, технологічні й економічні фактори. Акцентується увага на новому змісті педагогічної складової стратегії спілкування в системі «бібліотекар — читач», що припускає взаємодію в процесі комунікації з приводу документа й інформації. Визначається роль бібліотекаря не тільки в задоволенні та розвитку читацьких потреб, а й в організації процесу спілкування (включаючи діагностику способу мислення читача, його мотивів і інтересів, ставлення до оточуючих, аналіз власної особистості).

А. С. Чачко переконливо аргументує культурно-цивілізаційний підхід до розвитку публічних бібліотек і професії бібліотекаря, що припускає існування бібліотеки не у формі культурно-інформаційного центру, а як спосіб одержання чи надання інформації — книга й інші документи, медіасистеми, електронні мережі. Роль бібліотекаря розширюється до бібліотекознавця-бібліографа з відповідними функціями менеджера, маркетолога. На думку автора, можлива опосе-

© Дмитрієнко М. Ф., Київ, 2001